29/10/2020

Μουσουλμανική φιέστα στη Μονή της Χώρας

/ Επικαιρότητα

Μία ακόμα φιέστα ετοιμάζει για αύριο 30 Οκτωβρίου ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, προκειμένου να "εγκαινιάσει" τη μετατροπή της Μονής της Χωρας σε τζάμι. Όπως ανακοινώθηκε, οι εργασίες ολοκληρώθηκαν και αύριο θα πραγματοποιηθεί στο σημαντικό αυτό μνημείο της Ορθοδοξίας η πρώτη μουσουλμανική προσευχή παρουσία του ίδιου του Τούρκου προέδρου.

Το «Kariye Camil απελευθερώνεται από τα δεσμά του...», είναι η φράση που κυριαρχεί στα τουρκικά ΜΜΕ, τα οποία κινούμενα στο ίδιο μήκος κύματος με τους διθυράμβους που έκαναν για την Αγία Σοφία μιλούν για μια «αιχμαλωσία 75 ετών» που η Μονή της Χώρας λειτουργούσε ως Μουσείο η οποία τώρα τερματίζεται

Όπως μεταδίδει το τουρκικό «TRT HABER», την προσευχή ανακοίνωσε με ανάρτησή του στο Twitter ο ιμάμης επικεφαλής του Ιδρύματος Ντιγιανέτ, όπως ονομάζεται η τουρκική μουσουλμανική θρησκευτική Αρχή, Αλί Ερμπάς.

Ο Αλί Ερμπάς, σε ανάρτησή του με τη φωτογραφία της Ιεράς Μονής της Χώρας, που την αποκαλεί «Καριγιέ Τζαμί», αναφέρει ότι αποφασίστηκε να ανοίξει ξανά για λατρεία την Παρασκευή 30 Οκτωβρίου.

Εύχεται επίσης, ο Αλλάχ να ευχαριστηθεί με τους ήχους των προσευχών από τους μιναρέδες.

> Diyanet İşleri Başkanlığımıza devredilerek yeniden ibadete açılmasına karar verilen Kariye Camii inşallah 30 Ekim'de Cuma namazı ile birlikte yeniden cemaatine kavuşacak.
>
> Cenab-ı Hak minarelerinden ezan seslerini eksik etmesin. Milletimize ve tüm İslam alemine hayırlı olsun. pic.twitter.com/3OiFL3grQG
>
> — Prof. Dr. Ali Erbaş (@DIBAliErbas) October 27, 2020

Η Γενί Σαφάκ προαναγγέλλει μάλιστα ότι έχουν ήδη στρωθεί τα χαλιά για την μουσουλμανική προσευχή και είναι ίδια με εκείνα που έχουν στρωθεί στην Αγιά Σοφιά.

Οι εικόνες που δημοσιεύονται προκαλούν θλίψη αλλά και προβληματισμό, καθώς τα υπέροχα ψηφιδωτά και οι αγιογραφίες της Μονής της Χώρας καλύφθηκαν με γυψοσανίδες και λευκά πανιά, ο άμβωνας του Ιμάμη τοποθετήθηκε ενώ στην είσοδο δημιουργήθηκαν προθήκες που θα αφήνουν οι πιστοί τα παπούτσια τους .

Η Μονή της Χώρας (η Μόνη του Αγίου Σωτήρος εν τη Χώρα), το μοναδικής αξίας βυζαντινό μνημείο, που μέχρι πρόσφατα λειτουργούσε ως μουσείο, μετατράπηκε σε τζαμί με απόφαση της τουρκικής κυβέρνησης, που δημοσιεύτηκε στις 21 Αυγούστου, ακολουθώντας την τύχη της Αγίας Σοφίας.

Την απόφαση για ακύρωση της σχετικής πράξης του 1945 του τουρκικού Υπουργικού Συμβουλίου έλαβε το ίδιο τμήμα του τουρκικού ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου που ένα χρόνο αργότερα έλαβε και την αντίστοιχη απόφαση για την Αγία Σοφία.
Η δίκη στηρίχτηκε επίσης σε προσφυγή του «Συνδέσμου Προσφοράς στα Βακούφια, τα Ιστορικά Μνημεία και το Περιβάλλον», της ίδιας δηλαδή οργάνωσης που είχε προσφύγει στα τουρκικά δικαστήρια για την Αγία Σοφία.

Η μονή χτίστηκε στη θέση της Πύλης της Αδριανούπολης, έξω από τα Θεοδοσιανά Τείχη (στη σημερινή συνοικία Εντιρνέ Καπί), νότια του Κεράτιου Κόλπου.

Από το 1958 λειτουργεί ως μουσείο, ωστόσο μετά την απόφαση του τουρκικού Ανώτατου Δικαστηρίου το 2019 και την έκδοση ΦΕΚ στις 21 Αυγούστου 2020, μετατράπηκε σε τέμενος. Η μονή χτίστηκε στη θέση της σημερινής συνοικίας Εντιρνέ Καπού,νότια του Κεράτιου κόλπου και σε κοντινή απόσταση από τα Θεοδοσιανά τείχη. Το μνημείο σήμερα είναι γνωστό με το όνομα Μουσείο Χώρας. Ο κύριος ναός δεν είναι επισκέψιμος αφού βρίσκεται σε διαδικασία αποκατάστασης. Επίσης, το εξωτερικό του ναού είναι καλυμμένο για εργασίες αναστήλωσης (Μάιος 2017).

Γιατί Μονή της Χώρας;
«Χωρίον» ή «Χώρα» έλεγαν οι Βυζαντινοί την έξω των χερσαίων τειχών πεδινή γη και η ονομασία της μονής οφείλεται μάλλον στην ύπαρξη παλαιότερου ναού έξω

από τα τείχη του Κωνσταντίνου Α’.
Όταν ο Θεοδόσιος Β΄ έχτισε τα νέα τείχη της Κωνσταντινούπολης, η μονή διατήρησε τον παραδοσιακό προσδιορισμό «εν τη Χώρα», παρά το γεγονός πως ανήκε στον περίβολο των οχυρώσεων.

Το εσωτερικό του ναού
Επάνω από την μεγάλη θύρα από την οποία εισερχόταν εκ του εσωνάρθηκα στο ναό, βρίσκεται η εικόνα του Θεοδώρου του Μετοχίτη, στο ψηφιδωτό που δείχνει τον Μετοχίτη να προσφέρει στον ένθρονο Σωτήρα Χριστό ομοίωμα του ναού.

Ο ναός είχε δύο νάρθηκες τους οποίους κοσμούσαν μωσαϊκά και τοιχογραφίες του Θεόδωρου Μετοχίτη. Τα ψηφιδωτά τού εξωνάρθηκα είναι έξι ημικύκλια που απεικονίζουν τον Χριστό να θεραπεύει ποικίλες ασθένειες.

Επίσης, πάμπολλες εικόνες διακοσμούν τους τρούλους και τους τοίχους. Οι εικόνες είναι από τις ωραιότερες Βυζαντινές. Τα χρώματα είναι έντονα, οι αναλογίες των μελών αρμονικές και η έκφραση των προσώπων φυσική.

Ο μεσαίος τρούλος έχει μία ρωγμή που τον διασχίζει. Στο εσωτερικό του ναού διασώζονται διάφορα μάρμαρα αρμονικής συναρμογής. Οι Οθωμανοί έχουν καλύψει μερικές επιφάνειες με ασβέστη.

Ιστορία πίσω από τη Μονή
Η πρώιμη ιστορία της μονής δεν είναι γνωστή με βεβαιότητα. Η παράδοση που τη συνοδεύει τοποθετεί την ίδρυσή της τον 6ο αιώνα από τον άγιο Θεόδωρο, ενώ έχει αποδοθεί και στον Κρίσπο, γαμπρό του αυτοκράτορα Φωκά (7ος αι.). Σήμερα έχει αποδειχθεί πως ο ναός χτίστηκε το διάστημα 1077-81 από την πεθερά τού Αλεξίου Α΄ Κομνηνού Μαρία Δούκαινα, στη θέση παλαιότερων κτισμάτων που χρονολογούνται τον 6ο και 9ο αιώνα.

Υπέστη σοβαρή φθορά, πιθανώς εξαιτίας σεισμού, και επισκευάστηκε το 1120 από τον Ισαάκιος Κομνηνός. Ο Θεόδωρος Μετοχίτης συνέβαλε στην ανακαίνισή της (1316-21) και ήταν υπεύθυνος για την προσθήκη του εξωνάρθηκα, του νότιου παρεκκλησίου, καθώς και για το διάκοσμο του ναού που περιλάμβανε αξιόλογα ψηφιδωτά και τοιχογραφίες. Επιπλέον, κληροδότησε στη μονή σημαντική περιουσία, χτίζοντας παράλληλα νοσοκομείο και δωρίζοντας σε αυτή την αξιόλογη συλλογή βιβλίων του, με αποτέλεσμα να προσελκύσει αργότερα σημαντικούς λογίους. Η μονή μετατράπηκε σε οθωμανικό τέμενος με εντολή του μεγάλου βεζίρη του σουλτάνου Βαγιαζήτ Β΄ (1481-1512) και έγινε γνωστό ως Καριγιέ Τζαμί.

Σημαντικό μέρος της διακόσμησης του ναού καταστράφηκε. Το 1948 τέθηκε σε εφαρμογή πρόγραμμα αναστήλωσης του μνημείου και από το 1958 λειτουργεί ως

μουσειακός χώρος.

Ο Συμεών μας αναφέρει διηγούμενος το μαρτύριο τού Αγίου Βαβύλα, που αποκεφαλίστηκε στην Νικομήδεια το έτος 298 επί βασιλείας του Μαξιμιανού: «ελθόντες δια νυκτός έβαλαν τα λείψανα των Αγίων μέσα εις έν μικρόν πλοίον, και τα επήγαν εις την Κωνσταντινούπολην ... τα ενταφίασαν έξω του τείχους της πόλεως κατά το βόριον μέρος, όπου είναι μοναστήριον, Χώρα ονομαζόμενον». Στην μονή αυτή επίσης διέμεινε τα τελευταία του χρόνια ο πατρίκιος Θεόδωρος Μετοχίτης όπου πέθανε και ετάφη τον Μάρτιο του 1332. Η μονή συλήθηκε από τους Οθωμανούς κατά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως.

Οι λιτανείες στα χρόνια των Βυζαντινών βασιλέων
Στην Κωνσταντινούπολη των Βυζαντινών βασιλέων εκτελούντο δύο επίσημες λιτανείες. Η μία λιτανεία γινόταν γύρω στις 28 Ιουλίου με την έξοδο του σταυρού από τα ανάκτορα και περιφερόταν σε όλες τις εκκλησίες, αγυιές και οικίες μέχρι την επιστροφή του στο παλάτι την 14η Αυγούστου. Η λιτανεία αυτή είχε σκοπό να φυλάξει ο Θεός τους πιστούς από τα ολέθρια νοσήματα. Η δεύτερη λιτανεία γινόταν με την περιφορά τής εικόνας της Παναγίας της Οδηγήτριας, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά, και την οποία στον καιρό της πολιορκίας την περιέφεραν στα τείχη για να εμψυχώνουν τους πολιορκημένους.

Η εικόνα έμενε στο παλάτι καθόλη την διάρκεια της μεγάλης νηστείας του Πάσχα. Την Δευτέρα της Διακαινησίμου «μετὰ τῶν ἐν τέλει» (επισήμων), προέπεμπε αυτήν ο βασιλεύς, «μέχρι καὶ τῶν Ὑψηλῶν ἐκτός».

Μετά την λιτανεία, η εικόνα κατετίθετο στην σεβάσμια μονή της Χώρας εις κοινή απάντων προσκύνηση. Οι Οθωμανοί, κατά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, εισέβαλαν και στη Μονή της Χώρας, άρπαξαν την εικόνα της Οδηγήτρας και την κατατεμάχισαν.